

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 28 juli 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Förordning (EG) nr 44/2001 — Domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område — Det materiella tillämpningsområdet — Talan om återbetalning av belopp som erlagts utan grund — Obehörig vinst — Fordran som grundas på en felaktig återbetalning av böter för överträdelse av konkurrensrättsliga bestämmelser”

I mål C-102/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Fővárosi Ítéltábla (Regionala appellationsdomstolen i Budapest, Ungern) genom beslut av den 16 februari 2015, som inkom till domstolen den 2 mars 2015, i målet

Gazdasági Versenyhivatal

mot

Siemens Aktiengesellschaft Österreich,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Ilešič samt domarna C. Toader (referent), A. Rosas, A. Prechal och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: N. Wahl,

justitiesekreterare: handläggaren I. Illéssy,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 januari 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Gazdasági Versenyhivatal, genom L. Bak, irodavezető (Jogi Iroda),
- Siemens Aktiengesellschaft Österreich, genom C. Bán och Á Papp, ügyvédek,
- Ungern, genom M. Z. Fehér, G. Koós och A. M. Pálffy, samtliga i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom T. Henze, J. Kemper och J. Mentgen, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: ungerska.

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av F. Varrone, avvocato dello Stato,

— Europeiska kommissionen, genom A. Tokár och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 7 april 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 5.3 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Gazdasági Versenyhivatal (den ungerska konkurrensmyndigheten) och Siemens Aktiengesellschaft Österreich (nedan kallat Siemens) angående återbetalning på grund av obehörig vinst.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 7 och 19 i förordning nr 44/2001 anges följande:

”(7) Tillämpningsområdet för denna förordning måste täcka de väsentliga delarna av privaträtten utom vissa väl definierade delar.

...

- (19) Kontinuiteten mellan [konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt senare konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention] och denna förordning bör säkerställas, och övergångsbestämmelser bör därför införas. Likaså måste kontinuitet råda när det gäller [EU-domstolens] tolkning av bestämmelserna i nämnda konvention, och [protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstolens behörighet och om verkställighet av avgöranden på privaträttens område (EGT L 204, 1975, s. 28)] bör därför fortsätta att också tillämpas på de fall som har anhängiggjorts när förordningen träder i kraft.”
- 4 Artikel 1.1 i förordningen definierar förordningens materiella tillämpningsområde på följande sätt:
”Denna förordning är tillämplig på privaträttens område, oberoende av vilket slag av domstol det är fråga om. Den omfattar i synnerhet inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.”
- 5 I artikel 2.1 i förordningen föreskrivs följande:
”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

- 6 Artikel 5 i samma förordning, vilken ingår i avsnitt 2 med rubriken ”Särskilda behörighetsregler” i kapitel II, har följande lydelse:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan väckas i en annan medlemsstat

...

- 3) om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade eller kan inträffa,

...”

Ungersk rätt

Lagen om förbud mot illojalt handelsbruk

- 7 I 83.5 § Tisztességtelen piaci magatartás és a versenycorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (lag LVII från år 1996 om förbud mot illojalt handelsbruk och begränsning av konkurrensen), i den lydelse som är tillämplig på tvisten i det nationella målet (nedan kallad TpvT), föreskrivs följande:

”Om det beslut som har meddelats av den enhet inom konkurrensmyndigheten som har handlagt ärendet strider mot en rättsregel och den berörda parten följaktligen har rätt att återfå bötesbeloppet, ska ränta utges på det belopp som ska återbetalas, beräknad på grundval av ett belopp motsvarande den dubbla basränta som vid varje tid tillämpas av centralbanken.”

Civilprocesslagen

- 8 I enlighet med 130 § punkt 1 a i den ungerska civilprocesslagen ska domstolen avvisa talan utan att kalla parterna om det på grund av lag eller en internationell överenskommelse är uteslutet att ungersk domstol är behörig.
- 9 I 157/A § punkt 1 b civilprocesslagen föreskrivs att om talan inte ska avvisas utan att parterna kallas, av det skäl som avses i 130 § punkt 1 a, men det inte heller kan slås fast att ungersk domstol är behörig på någon grund, ska domstolen avskriva målet om svaranden framställer invändning om bristande behörighet.

Civillagen

- 10 Enligt 301.1 § lag nr IV från år 1959 om införande av civillagen är vid en ekonomisk skuld, såvida inte annat föreskrivs i lag, gäldenären skyldig att betala ränta från och med förfallodagen enligt en räntesats som motsvarar centralbankens basränta dagen närmast före det halvår under vilket dröjsmålet uppkom, när ränta annars inte löper på skuldbeloppet. Skyldighet att betala ränta inträder även om gäldenären kan rättfärdiga dröjsmålet.
- 11 Enligt 339.1 § civillagen är den som på ett otillåtet sätt vållar en annan person skada skyldig att ersätta skadan. Skadevållaren undgår skadeståndsansvar om vederbörande visar att han eller hon har handlat på ett sätt som i allmänhet kan förväntas under sådana omständigheter.
- 12 I 361 § civillagen föreskrivs följande:

”(1) Den som utan rättslig grund erhåller en ekonomisk fördel till förfång för tredje man är skyldig att återbörda denna fördel.

(2) Den som har förlorat en vinst före det att en talan om återbetalning väckts är inte skyldig att betala tillbaka vinsten, såvida inte

a) den berörda personen borde ha räknat med att det föreligger en återbetalningsskyldighet och personen kan hållas ansvarig för att vinsten gått förlorad, eller

b) den berörda personen har erhållit vinsten i ond tro.

...”

13 Enligt 364 § civillagen ska reglerna om skadestånd tillämpas analogt på obehörig vinst.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

14 Konkurrensmyndigheten ålade Siemens, ett bolag med säte i Österrike, böter på 159 000 000 ungerska forint (HUF) (cirka 507 000 euro) för att ha brutit mot konkurrensrättsliga bestämmelser. Siemens överklagade bötesbeslutet till de ungerska förvaltningsdomstolarna. Eftersom en sådan talan inför domstol inte har suspensiv verkan enligt ungersk rätt betalade Siemens emellertid böterna.

15 Förvaltningsdomstolen i första instans satte ned bötesbeloppet till 27 300 000 HUF (cirka 87 000 euro). Detta avgörande fastställdes i andra instans.

16 Den 31 oktober 2008 återbetalade konkurrensmyndigheten på grundval av avgörandet i förvaltningsdomstolen i andra instans 131 700 000 HUF (cirka 420 000 euro) till Siemens, motsvarande mellanskillnaden mellan det bötesbelopp som myndigheten inledningsvis hade fastställt och det belopp som förvaltningsdomstolarna i första och andra instans hade fastställt. Konkurrensmyndigheten betalade också i enlighet med 83.5 § TpvT ett belopp på 52 016 230 HUF (cirka 166 000 euro) till Siemens för att täcka räntan på det överstigande beloppet.

17 Konkurrensmyndigheten överklagade likväl avgörandet från förvaltningsdomstolen i andra instans till Kúria (Högsta domstolen i Ungern), som fann att de inledningsvis ålagda böterna var rättfärdigade. Till följd härav återbetalade Siemens den 25 november 2011 beloppet 131 700 000 HUF till konkurrensmyndigheten, men vägrade att betala tillbaka 52 016 230 HUF, motsvarande räntan som konkurrensmyndigheten hade betalat.

18 Den 12 juli 2013 väckte konkurrensmyndigheten enligt 361.1 § civillagen talan om återbetalning på grund av obehörig vinst vid Fővárosi Törvényszék (domstol i Budapest, Ungern), avseende återbetalning av beloppet 52 016 230 HUF, samt dröjsmålsränta från den 2 november 2008, som var den första arbetsdagen efter dagen för återbetalningen av 131 700 000 HUF till Siemens.

19 Konkurrensmyndigheten begärde även att Siemens skulle betala 29 183 277 HUF (cirka 93 000 euro), motsvarande den beräknade räntan på beloppet 131 700 000 HUF för perioden mellan den 2 november 2008 och den 24 november 2011, dagen före återbetalningen av den sistnämnda summan till konkurrensmyndigheten. Konkurrensmyndigheten gör gällande att denna summa borde ha varit i dess besittning under denna period, eftersom dess initiala beslut var rättsenligt med retroaktiv verkan (*ex tunc*).

20 Konkurrensmyndigheten gjorde vid Fővárosi Törvényszék (domstol i Budapest) gällande att obehörig vinst omfattades av bestämmelserna om skadestånd utanför avtalsförhållanden och att den särskilda behörighetsregeln i artikel 5.3 i förordning nr 44/2001 ska vara tillämplig i förevarande fall.

- 21 Siemens gjorde för sin del gällande att den ungerska domstolen saknade behörighet och yrkade att målet skulle avskrivas. Siemens hävdade att artikel 5.3 i förordning nr 44/2001 inte är tillämplig i förevarande mål och att österrikisk – och inte ungersk – domstol följaktligen är behörig i enlighet med artikel 2.1 i förordningen.
- 22 Fővárosi Törvényszék (domstol i Budapest) fastställde genom beslut av den 12 juni 2014 att den saknade behörighet varefter konkurrensmyndigheten överklagade beslutet till den hänskjutande domstolen.
- 23 Den hänskjutande domstolen har uppmärksammat att EU-domstolens praxis, bland annat dom av den 18 juli 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490), inte har klargjort huruvida ungersk domstol har, eller inte har, särskild behörighet i enlighet med artikel 5.3 i förordning nr 44/2001 för att avgöra en tvist såsom den i förevarande fall. Domstolen anser att den fordran som konkurrensmyndigheten påstår sig ha mot Siemens inte grundas på något avtal. Dock anser den att man inte kan utesluta tillämpningen av den särskilda behörighetsregeln i den aktuella bestämmelsen.
- 24 Den hänskjutande domstolen vill särskilt ha klarhet i huruvida principen om en självständig och restriktiv tolkning, som gäller i fråga om artikel 5.3 i förordning nr 44/2001, ska tolkas så, att den gör det möjligt att tillämpa denna särskilda behörighetsregel i ett sådant mål som det nationella målet, i vilket motpartens ansvar enbart grundas på obehörig vinst och inte på förekomsten av vållande eller någon annan ansvarsgrund.
- 25 Mot denna bakgrund beslutade Fővárosi Ítéltábla (Regionala appellationsdomstolen i Budapest) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska en fordran, som grundas på återbetalning – som beviljats en part med säte i en annan medlemsstat men som senare har förklarats vara utan grund – av böter som denna part ålagts i ett konkurrensförfarande och som parten betalat, varvid konkurrensmyndigheten med stöd av denna fordran kräver att nämnda part ska betala tillbaka de belopp avseende ränta som parten enligt lag haft rätt till i ett sådant fall av återbetalning och som har betalats av nämnda myndighet, anses avse ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” enligt artikel 5.3 i förordning nr 44/2001?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 26 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 5.3 i förordning nr 44/2001 ska tolkas så, att en talan om återbetalning på grund av obehörig vinst – genom vilken en medlemsstats konkurrensmyndighet söker återbetalning av räntan som myndigheten har betalat ut till en juridisk person i en annan medlemsstat till följd av avgöranden från förvaltningsdomstolar i den första medlemsstaten att sätta ned det bötesbelopp som hade ålagts nämnda juridiska person av myndigheten, när högsta domstolen senare har upphävt avgörandena och fastställt det ursprungliga bötesbeloppet – avser skadestånd utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i nämnda bestämmelse.
- 27 Domstolen kommer först att pröva huruvida talan omfattas av det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.
- 28 I detta avseende bör det erinras om att förordning nr 44/2001 har ersatt konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, i dess lydelse enligt senare konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen). Domstolens tolkning av konventionens bestämmelser gäller därför även bestämmelserna i förordningen, när bestämmelserna i dessa rättsakter kan anses motsvara varandra (dom av den 14 november 2013, Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

- 29 Som framgår av artikel 1.1 i förordning 44/2001 är tillämpningsområdet för förordningen, liksom för Brysselkonventionen, begränsat till "privaträttens område".
- 30 För att i möjligaste mån säkerställa att de rättigheter och skyldigheter som följer av förordning nr 44/2001 är lika och enhetliga för medlemsstaterna och för berörda personer ska begreppet "privaträttens område" inte tolkas som en ren hänvisning till nationell rätt i endera av de berörda staterna. Detta begrepp ska anses vara självständigt samt tolkas mot bakgrund av dels förordningens mål och systematik, dels de allmänna principer som framgår av de nationella rättssystemen som helhet betraktade (dom av den 23 oktober 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 24 och där angiven rättspraxis).
- 31 För att avgöra om ett mål omfattas av tillämpningsområdet för förordningen ska de omständigheter som är utmärkande för rättsförhållandet mellan parterna i målet och saken i målet undersökas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 april 2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, punkt 32 och där angiven rättspraxis samt dom av den 12 september 2013, Sunico m.fl., C-49/12, EU:C:2013:545, punkt 33 och där angiven rättspraxis).
- 32 Domstolen har sålunda funnit att även om vissa avgöranden i mål mellan en myndighet och ett privaträttsligt subjekt kan omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001, förhåller det sig annorlunda när myndigheten utövar offentliga maktbefogenheter (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 april 2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, punkt 33 och där angiven rättspraxis samt dom av den 12 september 2013, Sunico m.fl., C-49/12, EU:C:2013:545, punkt 34).
- 33 För att avgöra huruvida så är fallet i ett sådant mål som det nationella målet, är det således nödvändigt att fastställa vilket rättsförhållande som finns mellan parterna i tvisten och att granska grunderna för talan och de närmare bestämmelserna om hur den ska väckas och föras (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 maj 2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, EU:C:2003:282, punkt 23, dom av den 11 april 2013, Sapir m.fl., C-645/11, EU:C:2013:228, punkt 34 samt dom av den 12 september 2013, C-49/12, Sunico m.fl., EU:C:2013:545, punkt 35).
- 34 I det avseendet påpekar domstolen att även om en civilrättslig talan som har väckts för att säkerställa tillämpningen av konkurrenslagstiftningen omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 23 oktober 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, punkt 28 och där angiven rättspraxis samt dom av den 21 maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 56) är det däremot fastställt att, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 34 i sitt förslag till avgörande, en påföljd som ålagts av en förvaltningsmyndighet när denna utövar de befogenheter som den har enligt nationell rätt faller under begreppet "förvaltningsrättsliga frågor", vilket inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 i enlighet med dess artikel 1.1. Detta gäller särskilt böter som påförts på grund av överträdelse av nationella bestämmelser som förbjuder konkurrensbegränsning.
- 35 Även om målet i den nationella domstolen i detta fall inte direkt avser de böter som konkurrensmyndigheten ålade Siemens på grund av överträdelse av konkurrensrättsliga bestämmelser, finns det inte desto mindre ett nära samband mellan detta mål och dessa böter samt tvisten mellan parterna i det nationella målet beträffande rättsenligheten av böterna. Bakgrunden till fordringarna som åberopas av konkurrensmyndigheten i det nationella målet är den att nämnda böter, i ett första skede, har betalats av Siemens och, i ett andra skede, delvis har återbetalats av konkurrensmyndigheten efter avgöranden av förvaltningsdomstolar i första och andra instans om att sänka beloppet. Efter förvaltningsdomstolarnas avgöranden fastställde Kúria (Högsta domstolen) slutligen att Siemens skulle betala det ursprungliga beloppet i sin helhet.

- 36 Vad avser fordran rörande det räntebelopp som konkurrensmyndigheten har betalat till Siemens vid tidpunkten för delåterbetalningen av bötesbeloppet, det vill säga 52 016 230 HUF, kan det konstateras att, såsom generaladvokaten har angett i punkt 39 i sitt förslag till avgörande, denna fordran har uppkommit automatiskt i enlighet med 83.5 § TpvT.
- 37 Det framgår nämligen av ungersk förvaltningspraxis att, varje gång böter som påförts av denna myndighet upphävs eller sätts ned av förvaltningsdomstolarna, har det berörda företaget rätt till ränta i enlighet med 83.5 § TpvT, och att myndigheten försöker återkräva dessa räntebelopp om bötesbeloppet senare fastställs till det ursprungliga beloppet.
- 38 Härav följer att målet vid den nationella domstolen, i vilket konkurrensmyndigheten ansökt om att Siemens ska betala en fordran som härrör från böter som myndigheten har påfört företaget, rör förvaltningsrättsliga frågor.
- 39 Den omständigheten att konkurrensmyndigheten har väckt talan vid de ungerska tvistemålsdomstolarna mot Siemens föranleder inte någon annan bedömning.
- 40 Domstolen har slagit fast att – oavsett vilket förfarande som härvid är tillämpligt enligt den nationella rättsordningen – den omständigheten att sökanden kräver återbetalning av kostnader på grundval av en fordran som har sin grund i en handling som avser utövandet av offentlig makt, räcker för att talan inte kan anses omfattas av Brysselkonventionen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 december 1980, Rüffer, 814/79, EU:C:1980:291, punkt 15).
- 41 Till skillnad från målet som avgjordes genom dom av den 11 april 2013, Sapir m.fl. (C-645/11, EU:C:2013:228), i vilket det var fråga om en talan om återbetalning av ett för högt utbetalt belopp som hade betalats av misstag av en förvaltningsmyndighet, är fordran i det nationella målet inte betalad av misstag till Siemens, utan den uppkom genom tillämpning av den bestämmelse som gällde för det administrativa förfarande som var i fråga i det nationella målet.
- 42 Det följer av detta att en sådan talan om återbetalning av belopp som erlagts utan grund, som den nu aktuella, inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.
- 43 Mot bakgrund av det anförda ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Talan om återbetalning på grund av obehörig vinst, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vilken grundas på återbetalning av böter som denna part ålagts i ett konkurrensförfarande, avser inte ”privaträttens område” i den mening som avses i artikel 1 i förordning nr 44/2001.

Rättegångskostnader

- 44 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

En talan om återbetalning på grund av obehörig vinst, såsom den som är aktuell i det nationella målet, vilken grundas på återbetalning av böter som denna part ålagts i ett konkurrensförfarande, avser inte ”privaträttens område” i den mening som avses i artikel 1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

Underskrifter

